

04-05-2020

داکتر محمد حسن شرق

طرح‌های دیگو کوردوویز و بینان سیوان

(نمایندگان سرمنشی سازمان ملل متحد)
برای ختم جنگ در افغانستان
(1361 تا 1372 ه ش)

هموطنان عزیز!

نوشته زیر را که از قلم محترم داکتر حسن شرق تراوش یافته است، در هشت الی ده بخش نشر و به دسترس شما قرار خواهد داد. ایشان نسبت دست نداشتن در کامپیوتر از من خواستار نشر این موضوع گردیدند که به نظر ایشان در شرایط فعلی افغانستان دانستن آن ضروری پنداشته میشود. اینجانب صالحه واهب واصل فقط بخش نشر آنرا مسؤولیت گرفته ام، مسؤولیت محتوای متن و موضوع مورد بحث به دوش خود شان میباشد.

با حرمت صالحه واهب واصل

من از روس و فرنگ هرگز ننالم
که با من هرچه کرد فرزند من کرد
(مادر وطن)

قسمت چهارم:

کوردوویز در کتاب خویش تحت عنوان "پشت پرده افغانستان" در رابطه با همگونی این سه دیدگاه به ترتیب آتی توضیح می دهد:

اول - در صفحه 301 می نویسد:

"موقعیکه با سرمنشی سازمان ملل، پرز دکوئیار، به دعوت دولت شوروی وارد مسکو شدم آنچه بیشتر مرا (کوردوویز) نگران کرد دریافتن این نکته بود که وضعیت کابل (حفظ زعامت ح د خ) باعث اختلاف میان رهبران شوروی بر سر قضیه خروج از افغانستان شده است.

"ارتش (جناح پر قدرت ح ک ش) شدیداً تأکید داشت که نباید خروجی در کار باشد. چرا که این اقدام باعث راه افتادن حمام خون (قتل عام کمونیست‌های افغانی) در کابل خواهد شد.

"اما هنگامیکه که پرز دکولار حین ملاقات با گورباچف موضوع افغانستان را مطرح کرد، گورباچف به این بحران به مثابه چیزی که مشکلات عظیمی برایش بوجود آورده است اشاره کرد. او تأکید کرد، اهمیتی ندارد که افغانها تصمیم بگیرند شاه داشته باشند یا امپراطور.

"او (گورباچف) گفت که افغانها باید رژیم دلخواه خود را انتخاب کنند و اتحاد شوروی خوشحال خواهد شد اگر آنها تصمیم بگیرند یک حکومت بیطرف داشته باشند که با اتحاد جماهیر شوروی دشمن نباشد.

"این اظهارات مهم بود چرا که اولین بار بود اصطلاح "بیطرف" توسط رهبر شوروی به جای غیرمتعهد که همیشه سوء ظن‌هایی را بر می انگیزت مورد استفاده قرار میگرفت. همچنین به این دلیل که او بجای دوست گفت دشمن نباشد و این دو نظر از نظر کیفی کاملاً (با گذشته) متفاوت بود.

د پانو شمیره: له 1 تر 4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ maqalat@afghan-german.de

پادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په ځير و لولئ

"او (گورباچف) با اشاره به جدول زمانی خروج گفت که از نظر فنی اتحاد شوروی می تواند بسیار سریع نیروهایش را خارج کند. اما دوستان بسیاری در آسیا و افریقا اظهار خواهند کرد که شوروی راه آسان را برگزیده و پشت سر خود حمام خون بر جای میگذارد."

دوم - کوردوویز در صفحه 375 همان کتاب می نویسد:

"تا آن زمان (قبل از دیدار با گورباچف) هر موقع مسئله (داکتر نجیب‌الله) را مطرح میکردم آنها (مخالفین نظریه گورباچف در رابطه با افغانستان) استدلال معروف خود را پیش می کشیدند که رژیم او (داکتر نجیب‌الله) از تمام ویژگیهای یک حکومت قانونی برخوردار است."

"به آنها با قاطعیت گفتم که تلاش برای تحمیل رژیم داکتر نجیب‌الله به همان اندازه اشتباه است که سعی در تحمیل حکومت مجاهدین. باید به افغانها اجازه داد حکومت دلخواه خویش را آزادانه انتخاب کنند و تنها حکومتی که همه افغانها مشروع بدانند قادر به ترویج مصالحه ملی مورد نیاز پس از چندین سال جنگ خواهد بود."

"مکرراً تأکید کردم که باید به افغانها این شانس داده شود تا زمینه‌های وحدت خویش را بیابند."

سوم - باز هم کوردوویز در صفحه 389 همان کتاب (ترجمه اسدالله شفایی) می نویسد:

"اخبار مکرری گزارش می شد که نجیب‌الله نزدیک است برکنار شود. طبق بعضی منابع، شورویها تصمیم گرفته بودند او را کنار بگذارند و بر اساس بعضی دیگر در نتیجه تجدید کشمکش‌های درونی حزب حاکم ممکن بود چنین چیزی اتفاق افتد."

"هنگامی که نخست وزیر حسن شریک به ریاست هیئت افغانستان برای رفتن به مجمع عمومی منصوب شد توهمات شدیدی ابراز گردید که شورویها سعی دارند او را به عنوان "مصلحه کننده" تبلیغ کنند. وقتی او (حسن شریک) صریحاً اظهار داشت که: مردم افغانستان دیگر اطمینانی به رهبران ح د خ و رهبران مجاهدین ندارند همه در شگفت شدند."

من که در ماه عقرب 1367ش جهت اشتراک در چهل و نهمین مجمع عمومی ملل متحد وارد نیویارک شدم در یکی از آن روزها، بعد از ملاقات با سرمنشی سازمان ملل متحد، در کنفرانس مطبوعاتی اشتراک کردم که در آن روزنامه‌نگاران کشورهای عضو آن سازمان اشتراک داشتند.

دلچسپی خبرنگاران به مسئله افغانستان پرس و پالها را از قرار قبلی یک ساعته به دو و نیم ساعت کشاند. زیرا ضمن مقدمه‌ای در رابطه با آنچه در افغانستان می گذشت به خبرنگاران گفتم با خروج نیروهای شوروی از کشور دیگر "جهاد" مشروعیت خود را از دست می دهد و مجاهدین باید دست از جنگ با حکومت افغانستان بکشند و در تلاش مصالحه و آشتی باشند. اما متأسفانه با شناختی که از رهبران مجاهدین (تنظیم‌های پشاور و ایران) دارم، آنان برای کسب قدرت تا آخرین مرمی و آخرین نفس می جنگند، و حکومت کابل هم برای حفظ قدرت و تأمین امنیت مردم تا پای جان به جنگ ادامه خواهند داد.

بنابراین، برای جلوگیری از چنین مصیبتی (جنگ بر سر کسب قدرت یا حفظ آن) مردم افغانستان چشم امید به نماینده سرمنشی سازمان ملل متحد دوخته اند، تا همزمان با خروج قوای شوروی از افغانستان با پیاده کردن طرح سازنده کوردوویز یا طرق مؤثرتر از آن از درگیری جناح‌های متخاصم بر سر قدرت جلوگیری کنند.

از جمع خبرنگاران دو سه تن با علاقه‌مندی خاصی از نتایج چند ساله ماموریت کوردوویز در افغانستان، به خصوص از ملاقاتی که با اینجانب در کابل داشت و در باره اینکه چرا کوردوویز بعد از آخرین سفرش به کابل برطرف شد، سوال کردند.

د پانو شمیره: له 2 تر 4

افغان جرمن آنالین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلپیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالې د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ

در پاسخ به این پرسش‌ها همه گفت و شنودهایم را که با کوردوویز در صفحات گذشته نقل کردم بدون کم و کاست در اختیار آنان گذاشتم و تأکید کردم که: به نظرم یگانه راه برای مصالحه ملی و ختم جنگ حکومت مورد قبول مردم افغانستان، از طریق انتخابات، آنها تحت نظارت سازمان ملل متحد است و بس. مشروط به اینکه رهبران تنظیمی‌های مقیم پشاور و ایران و رهبران حزب دموکراتیک خلق در انتخابات شرکت نداشته باشند. زیرا همه آنها از پاناسر مسلح و به خون یکدیگر تشنه و دیوانه قدرت هستند. بنابراین، چه بر سر تقسیم قدرت (مصالحه ملی) و چه در کارزارهای انتخاباتی همینکه با هم رو به رو شوند، بدون توجه به خواست یا آرای مردم با زبان تفنگ و از دهن توپ با هم سخن خواهند زد، از جانب دیگر مردم افغانستان، به خاطر علاقمندی رهبران مذکور به ایران، پاکستان و شوروی، به آنان اعتماد ندارند و در آینده نیز هرگز به رضا و رغبت خویش به آنان رأی نخواهند داد. اما در باره برکناری کوردوویز از ماموریت شان در افغانستان متأسفانه معلومات ندارم. فردای روز مصاحبه بازتاب آن در رسانه‌های گروهی جهان چشمگیر بود.

کوردوویز در کتابش نوشته است: "وقتی او (حسن شرق) صریحاً (در مصاحبه‌اش) اظهار داشت که مردم افغانستان دیگر اطمینان و اعتمادی به رهبران ح د خ و رهبران مجاهدین ندارند همه در شگفت شدند."

شاه محمد دوست، نماینده فوق العاده دولت جمهوری در سازمان ملل متحد برایم گفت: "بسیاری از منورین افغانستان افشای سرسپردگان اجنبی را در سطح جهانی از شما انتظار داشتند." عبدالوکیل، وزیر خارجه وقت، در صفحه 480 کتاب خود نوشته است: "یکی از دلایل تصمیم‌گیری داکتر نجیب‌الله به سبکدوشی (سقوط حکومت) حسن شرق بیانیه و مصاحبه حسن شرق حین اقامتش در نیویارک و انعکاس آن در مطبوعات جهان و داخل کشور بود. بنابراین اظهارات شرق برای نجیب‌الله، رهبری، کادرها و صفوف حزبی که سالها قربانی‌های بی‌شماری را در راه حفظ تمامیت ارضی کشور و دفع تجاوز بیگانه‌گان (به استثنای نظامیان شوروی) انجام داده بودند قابل تحمل نبود."

عبدالوکیل از بیانیه و مصاحبه ام با خبرنگاران بین المللی در نیویارک و عکس العمل آن در مطبوعات جهان و داخلی بحث می‌کند. اما از انعکاس آن در مطبوعات جهان و اینکه آیا پیام آور صلح و آرامش در افغانستان بود و یا ادامه جنگ و بدبختی طفره می‌روند، و هم ننوشتند که آیا در گفته‌هایم کلمه یا جمله‌ای را یافته بودند که ضد مصالح و منافع ملی افغانستان بوده باشد که باعث این همه خشم رئیس جمهور و بسیج پیروانش برای سقوط حکومت شده بود. حال آنکه گفته‌هایم در نیویارک پوره همان حرف‌هایی بود که به تأیید نظریات کوردوویز در کابل گفته بودم و انعکاس آن در مطبوعات جهان در آن روزها فوق‌العاده نویدبخش شده بود. چنانچه بعد از شنیدن آن سید محمد گلابزوی، رهبر جناح خلق، به من گفت: ما خلقی‌ها تا پای جان از توافق شما با طرح کوردوویز حمایت و پیروی می‌کنیم.

هكذا اکثریت پرچی‌ها که طرفدار ببرک کارمل بودند توسط محمود بریالی به من اطلاع دادند که: ما در تطبیق و پیاده کردن طرح کوردوویز برای مصالحه ملی مخالفت نخواهیم کرد. خوشبختانه در دستگاه دولت و گرد و نواحی شهر کابل، خصوصاً در میان استادان و محصلان پوهنتون و معلمان مکاتب آوازه طرح کوردوویز به خوشی استقبال می‌شد. در واقعیت هم طرح کوردوویز بود که می‌توانست صلح و آرامش را به افغانستان برگرداند نه ادامه جنگ و خونریزی.

بدان جهت من صمیمانه با وی هم‌نوا شده بودم تا حکومت مورد نظر شان، از شخصیت‌های بیطرف، در افغانستان تشکیل شود و این حکومت، تحت نظر سازمان ملل متحد، انتخابات آزاد را سازماندهی کند تا مردم بتوانند بدون اشتراک رهبران ح د خ و تنظیم‌های مقیم پشاور و تهران حکومت دلخواه شان را برگزینند.

تکرار همین نظریه به خبرنگاران در نیویارک بود که باعث خشم رئیس جمهوری شد. زیرا عملی شدن انتخابات سبب می‌شد تا مردم افغانستان به جای حکومت به ارث رسیده از حفیظ‌الله امین به داکتر نجیب‌الله، حکومت مردمی دلخواه خویش را انتخاب کنند. از سوی دیگر، تأیید پلان کوردوویز علاوه بر خشم رئیس جمهور کینه توزی رهبران تنظیم‌های مقیم پشاور را نیز در ضدیت با این طرح دو بالا کرد و همصدا با ریاست جمهوری آن را از بیخ و بن مردود شمردند. سخنان ناشایسته و دور از کرامت انسانی را به من که مؤید این طرح شده بودم حواله کردند.

د پانوی شمیره: له 3 تر4

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پټه له مور سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلپیکني د لیکنيزي بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله لیکنه له رالیولو مخکي په خیر و لولی

ولی آنچه بیش از همه درد آور بود برخورد طرفداران ادامه زعامت ح د خ در اتحاد شوروی بود که به داکتر نجیب‌الله مشوره ندادند تا به جای تخریب طرح کوردوویز از آن حمایت می کرد و در تشکیل حکومت مردمی، همصدا با مردم افغانستان و همراه با رفقای خود، همکاری می کرد. در آن صورت بدون شک و شبهه نه احتیاج به جست و خیز در دفاع مستقلانه (کشته شدن هزاران انسان بی گناه در جنگ های جلال‌آباد، کنر، خوست، خُدران، لوگر، پغمان و زنده جان هرات و ...) بود و نه هم منتظر عواقب ناگوار آن.

در آن صورت ما می توانستیم در پیگیری و پیاده کردن حکومت مردمی و ختم جنگ مؤثریت فوق‌العاده ای داشته باشیم. ولی متأسفانه واهمه از دست رفتن قدرت ما را به جای رسیدن به مصالحه ملی و نجات از جنگ به میدان جنگ کشاند، و بالاخره دست و پا بسته وادار به تسلیم شدن مسالمت‌آمیز کرد. با تأسف می توان گفت که کوردوویز و پلان وی در آن روزها خواب خوشی بود که تعبیر بدی در پی داشت. چنانچه با اینکه یکی دو ماه از دیدار کوردوویز و ملاقات وی در کابل با خبرنگاران داخلی و خارجی نگذشته بود که اطلاع دادند فعالیت وی به عنوان نماینده سازمان ملل متحد در امور افغانستان از سوی سرمنشی آن سازمان متوقف و به جای وی بینان سیوان نماینده یونان در سازمان ملل متحد گماشته شده است. چند روز بعد از شنیدن این خبر بدون مقدمه و در حالی که اصلاً باورم نمی شد، اطلاع دادند که بینان سیوان به کابل آمده است و فردا با من ملاقات دارد.

در دیداری که با بینان سیوان در قصر صدارت داشتم، پیش از آنکه کارمند تشریفات وی را معرفی کند، خودش گفت: من بینان سیوان نماینده دولت یونان در سازمان ملل متحد هستم. مرا شخص پریز دو کویار سرمنشی سازمان به حیث نماینده خاص خویش برای افغانستان به عوض دیگو کوردوویز برگزیده است. من نظریات کوردوویز را برای تشکیل حکومتی از اشخاص بیطرف برای ختم جنگ و مصالحه در افغانستان می ستایم و آنرا تعقیب خواهم کرد. او نام نویس سی نفر از شخصیت هایی را که کوردوویز برای تشکیل حکومت بیطرف و جدا از تنظیم های پشاور و تهران و ریاست جمهوری بر گزیده بود برایم داد و گفت: من شهرت همین اشخاص را به رهبران مجاهدین در پشاور، و در کابل به رئیس جمهور سپردم و خواهش کردم تا هر یک از طرفین 15 نفر از آنها یا از کسانی که بیطرف و مورد اعتماد آنها باشند را برایم معرفی کنند تا در تشکیل حکومت سی نفری مورد نظر از آن استفاده کنم.

وی اضافه کرد: برای رسیدن به صلح و آرامش تا تشکیل حکومتی از اشخاص بیطرف که مورد قبول جناح های متخاصم باشند همکاری همه جانبه حکومت شما را انتظار دارم.

گفتم برای موفقیت شما در چنین امر خطیری نه تنها اعضای حکومت، بلکه یقین دارم که همه مردم حماسه آفرین افغانستان دعا و همکاری خواهند کرد. بنابراین وظیفه شما را صمیمانه تبریک گفته و یادآوری می کنم که سلف شما آقای کوردوویز در مدت هفت سال ماموریت خویش در افغانستان نتوانست حتی برای چند دقیقه جانین را به مذاکره با یکدیگر راضی کند چه رسد به تشکیل حکومت ائتلافی از آنان. به همین دلیل ایشان به این نتیجه رسیدند که مصالحه و آشتی ملی رهبران مجاهدین با رهبران ح د خ خواب و خیالی است که به صورت قطع عملی شدنی نیست. بنابر آن او در پی‌ریزی حکومتی تلاش داشت که از اشخاص کاملاً غیروابسته به جناح های مذکور "در صورت توافق شوروی و امریکا" تشکیل شود، تا انتخابات سرتاسری را در افغانستان زیر نظر سازمان ملل متحد به راه اندازد و بدین وسیله مردم افغانستان بتوانند حکومت دلخواه خود را خود انتخاب کنند.

ادامه دارد....

د پانو شمیره: له 4 تر4

افغان جرمن آنالین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پټه له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالی د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ